

ORTADOĞU YILLIĞI 2011

KEMAL İNAT
MUHİTTİN ATAMAN
FUAT AYDIN
BİLAL YILDIRIM

Ortadoğu Yıllığı

Sahibi: Bilgi Kùltür Derneęi adına Kemal İnat

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Muhittin Ataman

Editörler

Kemal İnat, Muhittin Ataman

Yardımcı Editörler

Ali Balcı, Nebi Miş, İsmail Numan Telci

Kitap Tamtım Editörü

Murat Yeşiltaş

Yayın Kurulu

Tuncay Kardeş, Filiz Cicioęlu, Zafer Akbaş, Mehmet Öcal,
Yıldırım Turan, Rıdvan Kalaycı, Mustafa Yetim, Bilal Yıldırım,
Ensar Muslu, Ömer Behram Özdemir, Nuh Uçgan

Danışma Kurulu

Birol Akgün, Berdal Aral, Tayyar Arı, Atilla Arkan, Veysel Ayhan,
Jurgen Bellers, Bünyamin Bezci, Ömer Çaha, Cenap Çakmak,
İhsan Dağı, Burhanettin Duran, Raymond Hinnebusch, İrfan Haşlak,
Mesut Özcan, Ahmet Öztürk, Harun Öztürkler, Markus Porsche-Ludwig,
Ahmet Uysal, Yüksel Sezgin, Ramazan Kılınç, Ahmet T. Kuru

Adres: Cumhuriyet Mah. Çark Cad. Asım Hamdi Arca Apt.

No:38 Kat:3 54050 SAKARYA

Telefon: 0264 295 63 73

www.ortadoguyilligi.com

ortadoguyilligi@gmail.com

açılmkitap

alayköşkü cad. civan han no: 6/3

caęaloęlu-istanbul

tel: 0212 520 98 90 - 527 06 77

açılmkitap: 45

uluslararası ilişkiler: 3

yaynevi sertifika no: 22787

ISSN: 2146-7595

ISBN: 978-9944-105-35-4

içdüzen - kapak: tekin öztürk

baskı: Step Ajans

Rek. Matb. Tan. ve Org. Ltd. Şti.

Göztepe Mh. İnönü Cd. No:78 34200 Baęeclar İstanbul

Tel: +90 212 446 88 46

*Ortadoğu Yıllığı aşağudaki endeksler tarafından taranmaktadır:
Columbia International Affairs Online (CIAO), Proquest, EBSCO, ASOS Index.*

*“Yılda bir kez yayınlanan Ortadoğu Yıllığı hakemli bir dergidir.
Yazı ve makalelerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.”*

açılmkitap bir pınar yayın grubu kuruluşudur.

Önsöz

2005'ten beri yayınlanmakta olan Ortadoğu Yıllığı bu kitapla birlikte yedinci sayısına ulaşmış oldu. Ortadoğu bölgesinin giderek daha fazla konuşulmaya başlandığı ve çok önemli bir dönüşüm sürecinden geçtiği bir dönemde, bu bölgede yer alan ülkelerin siyasi ve ekonomik gelişmelerine ışık tutmaya çalışan Ortadoğu Yıllığı'nın önemli bir işlevi yerine getirdiğini düşünüyoruz. Dünya politikası açısından çok önemli bir konuma sahip olan ve Türkiye ile yüksek oranlı bir etkileşim içerisinde bulunan bu bölgeye ilişkin yayınların helen daha çok eksik olması ve bu alanda yapılan yayınların çoğunluğunun akademik nitelikten yoksun, spekülatif ve kompo teorisi içerikli yayınlar olması önemli bir sorun olmaya devam etmektedir. Bu sorunun temel nedeni, özellikle üniversitelerde uluslararası ilişkilerin değişik alanlarına odaklanan kürsülerin olmamasıdır.

Ağırlıklı olarak Sakarya Üniversitesi akademik kadrosu tarafından hazırlanan Ortadoğu Yıllığı, Sakarya Üniversitesi'ndeki Ortadoğu odaklı faaliyetlerin ürünlerinden birini oluşturmaktadır. Ortadoğu Yıllığı ile Ortadoğu bölgesine odaklanmaya başlayan Sakarya Üniversitesi, "Ortadoğu Çalışmaları" isimli iki yüksek lisans programı açarak bu alandaki faaliyetlerini genişletmiştir. Bu programlardan biri Türkçe, Arapça, İngilizce ve Almanca dersleri içerirken diğeri, özellikle Ortadoğu bölgesinden uluslararası öğrencilere de hitap edecek şekilde İngilizce ve uzaktan eğitim şeklinde dizayn edilmiştir. Sakarya Üniversitesi 9-11 Ekim tarihlerinde ilki gerçekleştirilecek olan "Ortadoğu'da Siyaset ve Toplum Kongresi" ile Ortadoğu bölgesine odaklanmasını derinleştirirken, bu alandaki yüksek lisans programlarını tamamlayacak doktora programının hazırlıklarını yapmaktadır. Bu çabaların Ortadoğu'nun Türkiye'de daha iyi tanınması ve anlaşılmasına katkıda bulunmasını ümit ediyoruz.

Önceki sayılarda olduğu gibi, Ortadoğu Yıllığı 2011’de de Türkiye’nin İran politikasının incelendiği birinci bölümün ardından, ikinci bölümde, “Çekirdek Ortadoğu” olarak adlandırdığımız bölgede yer alan diğer 15 ülkenin, ilgili yıla ait gelişmeleri ele alınmıştır. Üçüncü bölümdeki bağımsız makalelerin çoğunluğu Ortadoğu’da dinler ve mezhepler temasını ele alan yazılardır.

Önceki yıllıkların önsözünde belirtildiği gibi, söz konusu olan bir yıllık olduğu için, atıflar ve kaynakça konularında farklı bir yöntem izlenmiştir. Okuyucuyu sıkmamak amacıyla, yararlanılan gazetelerin ve haber ajanslarının bir kısmı internetten alınmasına rağmen, internet adresleri verilmemiş, sadece haberin ismi, hangi gazete ya da haber ajansından alındığı ve haberin yayınlandığı tarih bilgileri yazılmıştır. Söz konusu haberlerin asıllarına ulaşmak isteyen okuyucuların, ilgili gazete ya da haber ajanslarının internet sitelerinden, haber başlığı ve tarihini yazmak suretiyle arama yapmaları yeterli olacaktır.

Ortadoğu Yıllığı’nın bu aşamaya gelmesine katkıda bulunan tüm yazarlarımıza, tashih sürecinde emek harcayan Recep Tayyip Gürler, Bilal Yıldırım ve Ömer Behram Özdemir ile yayın sürecinin hızlı sonuçlandırılması konusunda desteğini esirgemeyen Açılım Kitap’a teşekkür ediyoruz.

Kemal İnat

İçindekiler

Türkiye'nin İran Politikası 2011 / Kemal İnat 9

Ortadoğu Ülkelerinin 2011 Yılı Gelişmeleri 31

Irak 2011 / Rıdvan Kalaycı 33

İran 2011 / Cenap Çakmak 69

Filistin 2011 / M. Cüneyt Özşahin 99

Lübnan 2011 / Cüneyt Doğrusözlü - Ahmet Üçağaç 117

İsrail 2011 / Yıldırım Turan 145

Suudi Arabistan 2011 / Muhittin Ataman - Gülşah Neslihan Demir 183

Mısır 2011 / İsmail Numan Telci 213

Suriye 2011 / Nebi Miş 257

Ürdün 2011 / Zafer Akbaş 301

Yemen 2011 / Ensar Muslu 323

Birleşik Arap Emirlikleri 2011 / Cengiz Dinç 359

Kuveyt 2011 / Fahriye Keskin 379

Umman 2011 / Selim Dursun - Sefa Mutlu Koca 407

Katar 2011 / Mustafa Yetim 431

Bahreyn 2011 / Ahmet Öztürk 457

Ortadoğu Üzerine Makaleler 485

Arap Baharı Sürecinde Arap Kimliğinin Dönüşümü / Hüsamettin İnaç .. 487

Adana Protokolü Sonrası Türkiye-Suriye İlişkileri / Hasan Duran 501

Ortadoğu Ülkelerinin Dinsel Yapısı (I) / Fuat Aydın 519

Genel Hatlarıyla Mecusilik ve

Zerdüş'tün Modern Takipçileri / Mehmet Alıcı 549

Tarih, İnaç, Kültür ve Dini Ritüelleriyle

Nusayrılık / Halil İbrahim Bulut 579

Günümüz Ortadoğu Coğrafyasında Süryaniler / Kadir Albayrak 615

Economic Interdependence And Interstate Relations:

A Theoretical Overview / Shaimaa Magued 633

Kitap Tanıtımı / Book Review 667